

affkaffet inden den og den Tid, men at give en Trediedeel af Hovbønderne en saadan Myndighed til at tvinge de Andre og til at tvinge Godseierne til at faae Hovet affkaffet, finder jeg i den Grad stridende imod, hvad jeg anseer for rigtigt, at jeg ikke kan tilraade en Paragraph, hvori noget Saadant er omtalt. Men det, der identivt ligger til Grund for denne Bestemmelse, er en Sammenblanding af 2 forskellige Ting. Naar man bestemmer Hovets Værdi, saa kan man beregne det paa 2 forskellige Maader, idet man nemlig kan beregne, at, naar Hovet afløses under Gæt, saa er Godseieren istand til at antage egne Folk, drive Afsbruket ved egne Kræfter, saaledes at Arbejdet bliver billigere for ham, end naar det derimod skal udføres stykkevis, i hvilket Tilfælde han ofte vil komme til at bruge leiede Folk — med andre Ord, naar Hovet affkaffes under Gæt paa hele Godset, saa maa man lægge en Beregning af Hovets Værdi til Grund, medens man derimod, naar Hovet kun afløses delvis eller for en enkelt Gaard, bliver nødt til at beregne Værdien paa en dersfra forskjellig Maade. Men deri ligger ogsaa den hele Betydning af denne Bestemmelse, som her er gjort. Naar nemlig en enkelt Hovbonde — thi jeg kan heller ikke nægte, at jeg finder det aldeles urigtigt, hvorfor ikke en enkelt Hovbonde skulde være berettiget til at forlange Hovet affkaffet for sit Bedkommende, — naar det nemlig staaer i Godseierens Magt at forlange det, saa kan han jo, forsaavidt han dertil finder Anledning, gaae hen og forlange det for sit Bedkommende — naar altsaa, siger jeg, en enkelt Hovbonde forlanger Hovets Afløsning, saa kan jeg finde mig i, at der lægges en anden Værdi til Grund, og at Hovet beregnes paa en anden Maade, idet man maa tage Hensyn til, at det for Godseieren bliver noget kostbarere at faae Arbejdet udført, naar det skal udføres stykkevis, end det ellers vilde være. Det vil jeg altsaa finde at være rigtigt, at det skal være tilladt saavel den enkelte Hovbonde som Godseieren, at forlange Hovets Afløsning, og at Værdien i saadanne Tilfælde skal fastsættes efter, hvad det vil koste Eierne at faae det enkelte Arbejde udført, og at derimod, naar

det er en Trediedeel af Hovbønderne, der forlange Hovets Afløsning, saa skal Hovet beregnes efter, hvad det koster Godseieren, om Hovet blev affkaffet i det Hele. Han har jo nemlig denne Myndighed til at fordre det afløst, og hvorvidt han vil gjøre Brug af den, maa man overlade til ham selv. Der er altsaa en Sammenblending af to forskellige Tilfælde i denne Paragraph, saaledes som den her foreligger os, idet det nemlig kunde være nødvendigt, naar Hovet skulde afløses stykkevis, at lægge en anden Maalestok til Grund for Beregningen af Hovets Værdi, og jeg kan ingenlunde billige, at et mindre Tal af Hovbønder gives Magt saavel over Godseieren, som over de andre Trediedeels, der kunne være enige med ham om at bevare Forholdet, som det hidtil har bestaaet. Det er, hvad jeg har at sige med Hensyn til denne Paragraph.

Ordføreren: Jeg vil blot i Anledning af den sidste ærede Rigsdagsmands Uttringer tillade mig at bemærke, at jeg rigtignok troer, at de for en stor Deel beroe paa en, som vi antage, urigtig Opfattelse af Paragraphen, og navnlig af den Adskillelse, som er mellem det første og andet Affnit i samme. Ved første Affnit have vi nemlig tænkt os, at der maatte være Tale om Hovet, som Complex, og at det var Hovedmomentet. Naar den ærede Rigsdagsmand har i Forbindelse dermed fundet det anomalt, at en Trediedeel af den ene Part var tillagt den i Lovforslaget anførte Ret til at fordre Afløsningen imod dens egne to Trediedeels og Eierne, da hidrører det, som bekendt, fra den Anskuelse, hvorfra Lovgiveren er gaaet ud, at Hovet i den Grad var stabeligt for det Almindelige som for Parterne, at man vilde see det affkaffet ad overordentlige Veie. Man har troet, at netop ved denne Bestemmelse kunde man undgaae at tyde til det Alternativ, som den ærede Rigsdagsmand betegne at sætte en vis Frist inden hvilken alt Hovet skal ophøre. Jeg skal forøvrigt ikke opholde mig videre herved, men ifkun bemærke, at der ved Sagens tidligere Behandling har været paa de forskellige Stadier deelte Meninger, men at man er bleven staaende netop ved den Bestemmelse om to Trediedeels.